

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 17.

LATIN NYELV

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

OKTATÁSI MINISZTERIUM

I. FORDÍTÁS

*Ifj. Plinius helytartóként kérdést intéz a császárhoz
a nicomediai Magna Mater-templomról
(Epist. 10,49)*

Ante adventum meum, domine, ¹| Nicomedenses priori foro novum adicere coeperunt, ⁴| cuius in angulo est aedes vetustissima Matris Magnae ³| aut reficienda aut transferenda, ³| ob hoc praecipue, quod ³| est multo depressior opere eo, ³| quod nunc maxime surgit. ²| Ego cum quaererem, ¹| num esset aliqua lex dicta templo, ³| cognovi alium hic, alium apud nos esse morem dedicationis. ⁴| Dispice ergo, domine, ¹| an putes ²| aedem, cui nulla lex dicta est, ³| salva religione posse transferri; ⁴| alioqui commodissimum est, ²| si religio non impedit. ¹|

Az utolsó mondatban a tagokat a következőképpen kell rendezni: *aedem salva religione posse transferri* – 4 pont; *cui nulla lex dicta est* – 3 pont.

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik valósul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmiságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékot meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékáig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

Uram! A nikomédeiaiak érkezésem előtt elkezdték megtoldani egy újjal a már meglévő forumot, melynek sarkában áll Magna Mater ősi temploma. Ezt vagy fel kell újítani vagy át kell helyezni; elsősorban azért, mert sokkal mélyebben fekszik annál az épületnél, amely most a legmagasabbra emelkedik. Amikor azt kutattam, vajon létezik-e valamiféle előírás a templomokra vonatkozóan, megtudtam, hogy a felszentelésnek más a szokása itt és más nálunk. Döntsd el tehát, Uram, mit gondolsz: át lehet-e helyezni egy szentélyt, melyre nem hoztak szabályt, a vallásosság sérelme nélkül! Máskülönben – ha a vallás nem tiltja – a dolog igen hasznos lenne.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el.

1. Változtassa meg a következő szavak, szókapcsolatok számát, de az esetet hagyja változatlanul! (7 pont)

bellum magnum	<i>bella magna</i>	2 pont
virginis nobilis	<i>virginum nobilium</i>	2 pont
<i>in exercitu, quo</i>	<i>in exercitibus, quibus</i>	2 pont
<i>rei</i>	<i>rerum</i>	1 pont

2. Melyik jelentés melyik alakhoz illik? (5 pont)

a bátornak, bátrak (tettek, dolgok) , a legbátrabbnak, bátrabban, a bátrabbnak

fortissimo	<i>a legbátrabbnak</i>	1 pont
fortius	<i>bátrabban</i>	1 pont
fortiori	<i>a bátrabbnak</i>	1 pont
fortia	<i>bátrak (tettek, dolgok)</i>	1 pont
forti	<i>a bátornak</i>	1 pont

3. Írja a dico 3 dixi, dictum ige megadott alakjai mellé a voco 1 vocavi, vocatum azonos képzésű párját! (6 pont)

dicaris	<i>voceris</i>	1 pont
dicit	<i>vocat</i>	1 pont
dictus sim	<i>vocatus sim</i>	1 pont
dicenda sunt	<i>vocanda sunt</i>	1 pont
dic	<i>voca</i>	1 pont
dicemur	<i>vocabimur</i>	1 pont

4. Képezze a teneo 2 tenui, tentum ige következő infinitivusait! (3 pont)

infinitivus imperfectus passivi	<i>teneri</i>	1 pont
infinitivus perfectus activi	<i>tenuisse</i>	1 pont
infinitivus perfectus passivi	<i>tentus 3 esse / tentum 3 esse</i>	1 pont

(Teljes pontszám adható akkor is, ha a vizsgázó nem jelölte a háromalakú végződéseket.)

5. Milyen igenevet/igeneves szerkezetet ismer fel az aláhúzott szavakban? (4 pont)

Qui habet aures <u>audiendi</u> , audiat!	<i>gerundium</i>	1 pont
Hominem <u>te esse</u> memento!	<i>accusativus cum infinitivo</i>	1 pont
<u>Duobus litigantibus</u> tertius gaudet.	<i>ablativus absolutus</i>	1 pont
<u>Homini</u> nil <u>agenti</u> dies longus est.	<i>participium coniunctum</i>	1 pont

6. Mucius transivit Tiberim, ut regem interficeret.

- a) Milyen típusú alárendelt tagmondatot ismer fel a fenti mondatban?
*célhatározói alárendelés*** 1 pont
- b) Milyen módban áll az alárendelt tagmondat állítmánya, és mi indokolja ezt?
*coniunctivus, a consecutio temporum érvényesülése miatt / mivel a célhatározói alárendelés állítmánya mindig coniunctivusban áll*** 2 pont
- c) Mi indokolja az alárendelt állítmány idejét és actióját (imperfectum-perfectum)?
*Praeteritum, mert a főmondat állítmánya (transivit) múlt idejű; imperfectum, mert az alárendelt tagmondat egyidejű a főmondattal.*** 2 pont

7. A minta alapján hozzon létre a következő igékből latin főnevet! Mit jelent a létrejött főnév? (3 pont)

do	datum	adomány	
facio	<i>factum</i>	<i>tett</i>	0,5 + 0,5 pont
dico	<i>dictum</i>	<i>beszéd, mondás, kijelentés stb.</i>	0,5 + 0,5 pont
scribo	<i>scriptum</i>	<i>vonal, írás, irat stb.</i>	0,5 + 0,5 pont

(Jutalompont több helyes jelentés megadásáért nem jár.)

8. Mi az ellentétes értelmű párja? Teljes szótári alakban adja meg! (2 pont)

bellum	<i>pax, pacis f.</i>	1 pont
morior 3 mortuus sum	<i>vivo 3 vixi victurus / nascor 3 natus sum</i>	1 pont